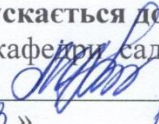

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АГРОБІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 206 «Садово-паркове господарство»

Допускається до захисту

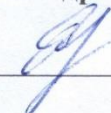
Зав. кафедри садово-паркового господарства

 д-р с.-г. наук А.Б. Марченко
« 13 » 12 2023 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

**Особливості просторової композиції та асортимент
декоративних рослин парку «Острів сакури»
в селищі Володарка Білоцерківського району**

Виконала **Кисіль Олександра Олександрівна**

Керівник доцент **Олешко О. Г.**

Рецензент к.б.н. Мовчановська С.М.
вчене звання, прізвище, ініціали підпис

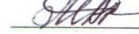
Я, Кисіль Олександра Олександрівна, засвідчую, що кваліфікаційну роботу виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Біла Церква – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АГРОБІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Спеціальність 206 «Садово-паркове господарство»

Затверджую

Гарант ОП

 д-р с.-г. наук А.Б. Марченко

« 13 » 12 2023 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу здобувачу

Кисіль Олександрі Олександрівні

Тема: **Особливості просторової композиції та асортимент декоративних рослин парку
«Острів сакури» в селищі Володарка Білоцерківського району**

Затверджено наказом ректора № 195/С від 08.06.2023

Термін здачі студентом готової кваліфікаційної роботи в деканат: до «01»12 2023 р.

Перелік питань, що розробляються в роботі. Вихідні дані:

- провести аналіз літературних джерел з питань історичного розвитку японського садово-паркового мистецтва, запозичення ідей японського саду у Європі;
- визначити основні принципи, що застовуються при створенні японських садів;
- охарактеризувати кліматичні, ґрунтові, природні умови в регіоні розташування парку дослідженому;
- проаналізувати особливості просторової композиції парку «Острів Сакури»;
- провести інвентаризацію насаджень та зробити аналіз систематичної структури дендрофлори;
- визначити вік та санітарний стан насаджень;
- на основі узагальнених даних розробити проектні пропозиції ділянки «Японський сад» у Ботанічному саду БНАУ.

Календарний план виконання роботи

Етап виконання	Дата виконання етапу	Відмітка про виконання
Огляд літератури	01.10.2022 - 01.01.2023	виконано
Методична частина	01.01.2023 - 01.02.2023	виконано
Дослідницька частина	01.04.2023 - 01.08.2023	виконано
Оформлення роботи	01.08.2023 - 01.11.2023	виконано
Перевірка на плагіат	01.11.2023 - 15.11.2023	виконано
Подання на рецензування	01.12.2023	виконано
Попередній розгляд на кафедрі	01.12.2023	виконано

Керівник кваліфікаційної роботи

 Олешко О.Г.

Здобувач

 Кисіль О.О.

Дата отримання завдання «15» вересня 2022 р.

РЕФЕРАТ

Кисіль О.О. Особливості просторової композиції та асортимент декоративних рослин парку «Острів сакури» в селищі Володарка Білоцерківського району

Аналіз просторової композиції та асортименту декоративних рослин парку «Острів сакури» є актуальним практичним та теоретичним завданням з точки зору накопичення досвіду впровадження стилістики східних садів у сучасне садово-паркове мистецтво.

Досліджено та проаналізовано просторову композицію парку "Острів сакури". Вона ґрунтується на пейзажному стилі з звивистими доріжками, природним рельєфом, вільними контурами водних об'єктів і лініями насаджень. У композиції присутні всі елементи японського саду, такі як стилізовані малі архітектурні споруди (пагоди, містки, скульптури тварин, арки), водні об'єкти у вигляді каналу, водоспадів, джерел та каміння ("сухий струмок", сад каменів).

Визначено що територія парку налічує 133 дерева та 500 кущів, об'єднаних в 54 види, розподілені в 2 відділи, 3 класи, 28 родин і 42 роди. За життєвими формами дендрофлора парку поділена на кущі (60%), дерева (30%), напівкущики (6%) та ліани (4%). Інтродукована дендрофлора складає 89% та походить із 5 флористичних областей, з найбільшою кількістю інтродуцентів (44%) із Східно-Азійської області. Аналіз асортименту декоративних деревних рослин парку вказує на їхню різноманітність, високі декоративні якості та здатність гармонійно вписуватися в стилістику японського саду разом із камінням, водними об'єктами, скульптурою та архітектурними спорудами. На основі досвіду використання японського стилю розроблено та запропоновано проєктну пропозицію для ділянки "Японський сад" у Ботанічному саду БНАУ.

Ключові слова: японські сади, просторова композиція, декоративні рослини, парк «Острів сакури»,.

Кваліфікаційна робота містить 85 сторінок, 15 таблиць, 34 рисунків, список використаних джерел із 48 найменувань, 2 додатків.

ANNOTATION

Kysil O.O. Features of Spatial Composition and Assortment of Decorative Plants in the 'Sakura Island' Park in the Volodarka Settlement of Bila Tserkva District

The spatial composition of "Sakura Island" Park has been thoroughly researched and analyzed. It is based on a landscape style with winding paths, natural relief, free contours of water objects, and planting lines. The composition includes all elements of a Japanese garden, such as stylized small architectural structures (pagodas, bridges, animal sculptures, arches), water objects like canals, waterfalls, and springs, as well as stones ("dry stream," rock garden). The investigation revealed that the park's territory comprises 133 trees and 500 shrubs, grouped into 54 species, categorized into 2 divisions, 3 classes, 28 families, and 42 genera.

By life forms, the dendroflora of the park is divided into shrubs (60%), trees (30%), subshrubs (6%), and lianas (4%). Introduced dendroflora constitutes a significant portion (89%), originating from 5 floristic regions, with the majority (44%) coming from the East Asian region. The analysis of the assortment of decorative woody plants in "Sakura Island" Park indicates their diversity, high decorative qualities, and the ability to harmoniously blend with the elements of a Japanese garden, including stones, water objects, sculptures, and architectural structures. Based on the experience of applying the Japanese style, a project proposal has been developed for the "Japanese Garden" plot in the BNAU Botanical Garden.

Keywords: Japanese gardens, spatial composition, decorative plants, "Sakura Island" Park, research.

The thesis comprises 85 pages, including 16 tables, 34 figures, a list of 48 references, and 2 appendices.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ІСТОРИЧНІ, СТИЛІСТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ САДІВ І ПАРКІВ У ЯПОНСЬКОМУ СТИЛІ.....	8
1.1. Історія японських садів.....	10
1.2. Основні принципи, що застовуються при створенні японських садів.....	20
1.3. Досвід створення садів і парків у японському стилі за межами Японії.....	26
РОЗДІЛ 2. ОБЄКТ УМОВИ ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ	31
2.1 Грунтово-кліматичні умови території.....	31
2.2. Загальна характеристика об'єкту дослідження.....	32
2.3. Методика проведення досліджень.....	34
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПРОСТОРОВОЇ КОМПОЗИЦІЇ ТА АСОРТИМЕНТ ДЕКОРАТИВНИХ РОСЛИН ПАРКУ «ОСТРІВ САКУРИ» В СЕЛИЩІ ВОЛОДАРКА БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО РАЙОНУ.....	35
3.1. Аналіз просторової композиції парку «Острів сакури».....	35
3.2. Систематичний аналіз асортименту деревних рослин парку «Острів сакури».....	47
3.3. Аналіз за життєвими формами.....	47
РОЗДІЛ 4 ПРОЄКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО СТВОРЕННЯ ДІЛЯНКИ ЯПОНСЬКИЙ САД У БОТАНІЧНОМУ САДУ БНАУ.....	54
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	64
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Принципи побудови садово-паркової композиції Японії є важливим компонентом культурної спадщини світового садово-паркового мистецтва.

У сучасному світі садове мистецтво Японії має значний вплив на світове садово-паркове мистецтво, є джерелом ідей для ландшафтних архітекторів. Багато дизайнерів давно звернули свою увагу на унікальні риси японського саду, запозичивши ідеї простоти, гармонії та мінімалізму, характерні традиційній японській культурі. У сучасному садово-парковому мистецтві ідеї, які походять з японського саду, забезпечують внесення емоційності і чуттєвості в композиції об'єктів у ландшафтному стилі. Запозичення принципів побудов далекосхідних садів, яке розпочалося у Європі ще у 18 столітті, вказує на прагнення наблизитися в паркових композиціях до природного середовища [48].

Нині у світі інтерес до садів у японському стилі тільки зростає. Сучасні тенденції ландшафтного дизайну зробили японські сади модними поза Японії. Часто японських ландшафтних дизайнерів та архітекторів запрошують створювати такі сади в Європі, Америці, така тенденція з'явилася і в Україні.

Безперечно, на формування японського стилю впливала природа країни [47,46].

Японії з її м'яким кліматом, флористичною та ландшафтною різноманітністю. Любов японців до природи знайшла своє вираження у прагненні сконцентрувати рослинну і ландшафтну різноманітність на незначній площі саду [1]. Проте ландшафтні дизайнери, які створюють сади у японському стилі стикаються з різними проблемами, пов'язаними з підбором асортиментом рослин в місцевих ґрунтово-кліматичних умовах, їх гармонійним розміщенням, а також розробленням системи догляду. Кліматичні умови в різних куточках Землі не відповідають клімату Японії, що робить підбір рослин одним із найскладніших завдань [45].

Парк у японському стилі «Острів Сакури» у смт. Володарка заснований у 2019 році. Головним меценатом парку є місцевий підприємець Каплун М.С.,

за його задумом переважна частина парку оформлена з використанням елементів японського саду. Аналіз просторової композиції та асортименту декоративних рослин парку «Острів сакури» є актуальним практичним та теоретичним завданням з точки зору накопичення досвіду впровадження стилістики східних садів у сучасне садово-паркове мистецтво.

Мета кваліфікаційної роботи – провести аналіз просторової композиції, асортименту та просторового розміщення декоративних рослин у парку «Острів сакури» в смт. Володарка Білоцерківського району Київської області.

Завдання дослідження:

- провести аналіз літературних джерел з питань історичного розвитку японського садово-паркового мистецтва, запозичення ідей японського саду у Європі;
- визначити основні принципи, що застовуються при створенні японських садів;
- охарактеризувати кліматичні, ґрунтові, природні умови в регіоні розташування парку дослідженому;
- проаналізувати особливості просторової композиції парку «Острів Сакури»;
- провести інвентаризацію насаджень та зробити аналіз систематичної структури дендрофлори;
- визначити вік та санітарний стан насаджень;
- на основі узагальнених даних розробити проектні пропозиції ділянки «Японський сад» у Ботанічному саду БНАУ.

Об’єкт досліджень – парк «Острів сакури» в селищі Володарка Білоцерківського району Київської області.

Предмет дослідження – аналіз просторової композиції, асортименту та просторового розміщення декоративних рослин парку «Острів сакури».

Апробація. Результати досліджень та основні положення дипломної роботи доповідались і обговорювались на Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Інновації у садово-парковому господарстві України» (м. Біла Церква, 1 листопада 2023 р.). Додаток А.

ВИСНОВКИ

1. Нині у процесі організації міського простору або створення нового довкілля для жителів міст, архітектори все частіше використовують принципи японського саду, що руйнує монотонність типової забудови, збагачує враження відвідувачів, сприятливо діє на підсвідомість, сприяє набуттю душевної гармонії, відкриває нові грані ставлення людства до довкілля та до себе. У зв'язку з цим японський стиль набув широкої популярності і за межами Японії, демонструючи великі можливості для подальшої інтеграції у сучасне садово-паркове мистецтво.

2. Просторова композиція парку побудована з переважанням пейзажного стилю з звивистими доріжками, природним рельєфом, вільними контурами водних об'єктів, вільними лініями насаджень. У композиції парку присутні всі елементи японського саду: стилізовані малі архітектурні споруди (пагоди, містки, скульптури тварин, арки); водні об'єкти у вигляді каналу, водоспадів, джерел; каміння («сухий струмок», сад каменів).

3. На території парку зростає 133 дерева, 500 кущів. Дендрофлори парку включає 54 види, що об'єднані в 2 відділи, 3 класи, 28 родин, 42 роди.

4. За життєвими формами дендрофлора парку поділена на кущі 60%, дерева 30%, напівкущики 6%, ліани 4%.

5. У парку значно переважає інтродукована дендрофлора (89 %), яка походить з 5 флористичних областей. Найбільша кількість інтродуцентів (44%) походить із Східно-Азійської області.

6. Проаналізований асортимент декоративних деревних рослин парку «Острів сакури» вказує на його різноманітність, високі декоративні якості, відповідність умовам зростання і здатність забезпечити дотримання стилістики японського саду шляхом їх гармонійного поєднання із іншими елементами (каменями, водними об'єктами, скульптурою, архітектурними спорудами).

7. На основі досвіду застосування японського стилю при створенні сучасних садово-паркових об'єктів нами розроблені проєктні пропозиції ділянки «Японський сад» у Ботанічному саду БНАУ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоус В.І. Садово-паркове мистецтво. К.: Науковий світ, 2001. 299 с.
2. Варивончик А. Тенденції та перспективи ландшафтного дизайну. Вісник КНУКіМ. Мистецтвознавство. Київ, 2022. Вип. 46. С. 221-227.
3. В'язовська А.В. Ландшафтний підхід у містобудуванні. Містобудування та територіальне планування : наук.-техн. зб. К. : КНУБА, 2011. Вип. 42. С. 71-75.
4. Гегельський І.Н. Мистецтво паркового пейзажу. К.: Знання, 1993. 272 с.
5. Гелета О.Л., Сурова В.М. Використання природного каміння у ландшафтному дизайні. Коштовне та декоративне каміння. Київ, 2012. № 2. С. 18-26.
6. Галкін С.І. Становлення та розвиток ландшафтного паркобудівництва в Західній Європі та Росії в XVIII–XIX столітті . Інтродукція рослин, 2012. № 2. С. 69-74.
7. Герасимчук З.В. Перспективи озеленення у контексті збалансованості розвитку територій України. Коммунальное хозяйство городов : науч.-техн. сб. К. : Техніка, 2009. Вып. 86. С. 439-444. (Серия «Технические науки и архитектура»).
8. Гетьман В.І. Гармонія культурного ландшафту у красі заповідної природи. Географія та економіка в сучасній школі. 2013. № 5. С. 43-45.
9. Голосова Е.В. Восточный сад как объект мировой культуры. Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. Сер.: Ландшафтна архытектура. 2013. № 3. С. 23-31.
10. Дендрофлора України. Дикорослі і культивовані дерева і кущі. Голонасінні: Довідник. М.А. Кохно., В.Ш. Гордієнко, Г.С. Захаренко та ін. К.: Фітосоціоцентр, 2001. 207 с.

11. Древаль И.В. Использование экологического подхода при формировании современных ландшафтных объектов / И. В. Древаль, О. Ю. Лысых // Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. Х. : ХНАМГ, 2011. Вип. 97. С. 408-412. (Серія «Технічні науки та архітектура»).
12. Дударець В.М. Роль природних факторів у ландшафтному проектуванні. Мистецтвознавчі записки : зб. наук. праць. 2010. Вип. 17. С. 130-136.
13. Дендрофлора України. Дикорослі і культивовані дерева і кущі. Покритонасінні: Довідник. ч.2 / М.А. Кохно, Н.М.Трофименко, Л.І.Пархоменко та ін. К.: Фітосоціоцентр, 2005. 716 с. (34ст)
14. Дендрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева і кущі. Покритонасінні: Довідник. ч.1/ М.А. Кохно, Л.І. Пархоменко., А.У. Зарубенко та ін.; Київ: Фітосоціоцентр, 2003. 451 с.
15. Декоративне садівництво та квітникарство : навч.-метод. посіб. для забезпечення самостійної роботи студ. та організації поточного і підсумкового контролю знань / уклад. С.В. Роговський, Л.А. Козак, І.В. Тімонов [та ін.] ; М-во аграр. політики України, Білоцерків. нац. аграр. ун-т, Агрономіч. ф-т. Біла Церква : БНАУ, 2009. 152 с.
16. Дударець В.М. Ландшафтний дизайн японських садів. Мистецтвознавчі записки : зб. наук. праць. 2009. Вип. 16. С. 147-152.
17. Дударець В.М. Особливості використання води і каміння в ландшафтному дизайні. Мистецтвознавчі записки : зб. наук. праць. 2011. Вип. 19. С. 227-232.
18. Дударець В.М. Формування малих архітектурних форм в дизайні ландшафту. Народознавчі зошити. 2013. № 1. С. 179-183.
19. Єгорова Т.М. Ландшафтна екологія України: [геохімічні аспекти] : підручник. Європейський університет. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2009. 191 с. : іл. (31ст)
20. Засульська Т.М., Захарченко І.Г. Ґрунти Київської області. К.: Урожай, 1969. 60 с.

21. Інструкція з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України Затверджена наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України 24.12.2001 № 226.
22. Кучерявий В.П., Дудин Р.Б., Ковальчук А.П. ДЕРЕВА, чагарники, ліани в ландшафтній архітектурі: монографія. Львів: Світ, 2004. 137 с.
23. Калініченко О.А. Декоративна дендрологія : Навч. посіб. К.: Вища школа, 2003. 199 с.
24. Заячук В.Я. Дендрологія: Підручник. Львів: Апріорі, 2008. 656 с.
25. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць: Підручник. Львів: Світ, 2008. 456 с.
26. Кузнецов С.І. Формування старовинних парків України: історія та сучасні проблеми відродження. Науковий вісн. Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. 2010. № 152. С. 204-208.
27. Кузнецов С.І., Багацька О.М. Паркознавство: навч. Посібни. К. : ЦП «Компринт», 2011. 156 с.
28. Косаревська Р.О., Левченко О.В. Програми для ландшафтного проектування. Сучасні проблеми архітектури та містобудування : наук.-техн. зб. К. : КНУБА, 2009. Вип. 22. С. 86-95.ст
29. Крижановська Н.Я. Основи ландшафтного дизайну : підручник / Н. Я. Крижановська. К. : Ліра-К, 2009. 218 с.
30. Крижановська Н. Я., Шушлякова О. С. Рослинні угруповання як засіб формування об'єктів ландшафтного дизайну : метод. посіб. Харків : ХНАМГ, 2009. 88 с.
31. Крижановська Н.Я., Шушлякова О.С. Рослинні угруповання як засіб формування об'єктів ландшафтного дизайну : метод. посібник для самост. роботи студ. 4-5 курсів за напр. підг. «Архітектура». Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х. : ХНАМГ, 2009. 88 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://eprints.kname.edu.ua/4606/>

32. Крижановська Н.Я., Вотінов М.А., Смірнова О.В. Основи ландшафтно́ї архітектури та дизайну : підручник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. 348 с.
33. Ландшафтний дизайн по-японськи. Київ: ЕКСМО, 2009. 48 с.
34. Левусь Т.М. Особливості формування японського саду Хмельницького національного університету. Науковий вісник НЛТУ України. 2013. Вип. 23.6. С. 201-204.
35. Липа О.Л. Визначні сади і парки України та їх охорона. К.: Вид-во Київського ун-ту, 1960. 176 с.
36. Михайлова Р. Д., Вишневська О.В., Ясько С.В. Традиції японського садово-паркового мистецтва в умовах сучасного міста (на прикладі Києва). Art and Design №4, 2020. С. 85-88.
37. Мигаль С.П., Дида І.А., Казанцева Т.Є. Методологічні концепції ландшафтного дизайну та їх еволюція в сучасних умовах. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Архітектура. Львів, 2013. № 757. С. 355-358
38. Новицька Г.А. Деревні рослини для японських садів. Науковий вісник УкрДЛТУ : зб. наук.-техн. праць. Сер.: Міські сади і парки: минуле, сучасне і майбутнє. Львів : Вид-во УкрДЛТУ. 2001. Вип. 11.5. С. 243-249.
39. Ольховская Е. В., Бенаисса В.О. Формирование ландшафтного дизайна в международной практике XX–XXI ст. (на примере малых садов). Проблемы розвитку міського середовища. Київ, 2018. Вип. 2. С. 90-98.
40. Про внесення змін до пункту 6 Порядку видалення дерев, кущів, газонів і квітів у населених пунктах : постанова Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2011 р. № 102 // Урядовий кур'єр. 2011. 23 лютого. С. 21.
41. Про доповнення пункту 6 Порядку видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених пунктах : постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2009 р. № 860 // Офіційний вісник України. 2009. № 61. С. 109.

42. Порайонний асортимент дерев та кущів України: довідник / Пушкар В.В., Кузнецов С.І., Левон Ф.М.; за ред. О.А. Калініченка. К.: Держ. ін.-т житлово-комунальн. гос-ва, 1998. 188 с.

43. Роговський С.В. Роль дендропарку «Олександрія» в озелененні м . Біла Церква інтродукованими рослинами. Старовинні парки і проблеми їх береження. Тези міжнар. наук. конф. присвяченої 200-річчю дендропарку «Софіївка». Умань , 1996. С. 252.

44. Рубцов Л.И. Деревья и кустарники в ландшафтной архитектуре : справочник. К. : Наук. думка, 1977. 272 с.

45. Словник таксономічних назв деревних рослин (українською, латинською, російською, англійською, німецькою мовами) / А.І. Івченко, М.Й. Мазепа, Ю.А. Мельник, В.М. Проскурницький, А.С. Мельник / за ред. В.П. Кучерявого. Львів : Вид-во "Світ", 2001. 148 с.

46. Терек О.І. Ріст рослин. Львів.: Вид. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2007. 248 с.

47. Хороших О.Г., Хороших О.В. Шкала комплексної оцінки декоративних ознак деревних рослин. Науковий вісник Українського державного лісотехнічного університету. Дослідження, охорона та збагачення біорізноманіття. 1999. Вип. 9.9. С. 167-170.

48. Шпагін В. Ф. Лекції з історії світового дизайну садів: у пошуках балансу архітектури і природи : навч. Посібник. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Навч.-наук. центр «Інститут біології». К.: Логос, 2012. 119 с. : іл.